NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 15. novembra 1854. *List 91.*

Zakaj tekne sadnemu drevju pušati?

Iz časopisa Berolinskih vertnarjev.

(Konec.)

Drevju se puša, ako se z ostrim vertnim nožem po vsem deblu od krone do korenín koža do lesa prereže. Rana, ki si jo na deblu naredil po tem risu, se bo zacelila s pomočjó muzge — tedaj se bo preobilna muzga tù v deblu priderżala, veje in mladike bojo namesti obilne rasti potem cvetne popke delale.

Pa nekteri se bojé, da pušanje bi ne slabilo drevesa, ker mu muzga odteka. — Da je to prazen strah, se lahko očitno prepričajo, ako kakošno drevo z mlečnim sokom — postavimo smokvino ali figino drevo podolgoma prerežejo. Če režejo lepo, kakor drevesne nitke podolgoma tekó, bo le malo muzge se izcejalo, če je ris tudi 4 do 6 čevljev dolg. Vsa druga pa je, če deblo počez raniš; tù bo iz pol cola rane veliko več muzge izteklo, (zato slabí olupnik krog in krog debla ali vej (Ringeln) drevje zlo, in mala vejica, če jo odrežeš, ti bo napravila dvakrat ali trikrat večo zgubo muzge. In vendar še ni nobenemu vertnarju na misel prišlo, da bi drevo preveč oslabil, ako mu vejico odreže.

Treba je tedaj, da vsako stvar do dobrega poskušamo in da se ne damo oplašiti le samo po besedah. Deblo ali le kakošno vejo olupiti na okroglo, je dvojna škoda, ker po poprečnih ranah veliko muzge odteka, in se drevesu tudi skorje vzame, — vsega tega se pa ni bati pri pušanju, čeravno več risov podolgoma potegneš.

Zakaj tedaj tekne pušati drevju?

Da drevo zadobí ob pravem času rodovitnost, mora deblo dobro dorasti, in ne, da bi gor v veje preveč muzge dotekalo, deblu pa je primanjkovalo. Ako se pa to vendar zgodí, je skorja večkrat tega kriva, ki tako rekoč premočno oklepa in davi deblo, da se muzga ne more po njegovih sokotokih dostojno precejati.

Ta zaderžek odpravi pušanje na močnih pa tudi na medlih in bolehnih drevesih popolnoma, ako se vertnar le ne bojí, risov potegniti po deblu, kolikor je treba. Če je skorja slaba in suha in drevo medlo, je treba naj manj dvakrat toliko risov potegniti od krone do korenine, kolikor ima drevo pavcov (colov) v okrogu; skor vsacega pol pavca je tù treba en ris potegniti. Pervo leto to še ne bo dosta zdalo, in ker še le drugo leto se bo drevo bolj raztegniti zamoglo, bo treba še enkrat ponavljati pušanje. Če so se risi pervega leta tako terdo zarastli, da jih komaj z nožem prerežeš, nikar se ne boj lanskih ran vnovič prerezati, toda le četertinko ali polovico toliko risov potegni kot pred to leto. Včasih je pri zlo oslabljenih drevesih treba še tretje leto ponavljati pušanje.

Pri drevju pa, ki močno in hitro raste, nikar ne narejaj toliko risov, kakor smo za medle hiravce svetovali, ker sočnost je v zdravih, dobro rejenih drevesih taka, da po vsakem risu se raztegne skorja za pol pavca saksebi, — zato se risi ne smejo preblizo skupej po deblu potegovati, da se skorja potem ne lupi. Pervikrat je dosta, če narediš 4 rise po deblu; čez več mescov ali pa drugo leto znaš ponavljati pušanje.

Če boš tako ravnal, ti bode drevo že večidel tretje leto rodilo.

Ne boj se pušati, ako potreba nanaša, pri nobenem drevju, naj je hruška ali jablana, sploh pri nobenem peškatnem sadju ne. Pri češpljah in češnjah sem se smolotoka bal, pa sem se prepričal, da se ga ni bati. Vendar pri češnjah mi pušanje ni nikoli pomagalo.

Pušal sem jez vsaki čas — od spomladi, ko je začelo drevje zeleneti noter do pozne jeseni. Nikoli si s pušanjem nisem škode napravil, velikrat pa pomagal. Spomlad in pa perva polovica poletja bi utegnila naj bolji čas za pušanje biti. Če se puša 14 dní pred ali 14 dní po kresu, se večkrat primeri, da tisti kebrički, ki se rivčarji imenujejo, pokladajo jajčke v rane, — to pa ni dobro; zato je treba paziti, da se taka zalega odpravi s kertačo in rana z ilovco zamaže. Naj bolje je pa ta čas ne pušati.

Kako globoko naj se reže? Tako, da se skorja skoz in skoz prereže, in ne več; belina (Splint) se ne sme vrezati. Tega se privadi roka po večkratnih skušnjah.

Kratko premišljevanje o novem redu kazenske pravde.

Č. — 30. dan preteklega mesca so novo osnovane ces. sodnije perve stopnje in pa deržavne pravdnije na Štajarskem, Krajnskem in Koroškem, — na Primorskem pa že 30. sept. t. l. svoje opravila začele, in ravno ta dan so tudi z novo uredbo pravosodnih oblastnij sklenjene postave (zakoni) v teh deželah moč zadobile.

Med temi novimi postavami je red kazenske pravde (Strafprozessordnung), ki je bil s cesarskim patentom od 29. julia 1853 oklican, posebne važnosti in obširnega sežaja; ne bo tedaj od več, ako v „Novícah“, ki so že marsiktero, v vsakdanje življenje segajočo postavo po domače razjasniti si prizadevale, tudi novi red kazenske pravde, sedaj ko je v djanje stopil, ob kratkem razložimo in važniši pravila tega novega reda svojim bravcem povémo, verh tega pa tudi tistih zaukazov omenimo, po kterih je tudi naš domači jezik pred sodnijami nekolikšno veljavo zadobil.

Podlaga za osnovo novega reda kazenske pravde so cesarski sklepi od 31. dec. 1851 in ž njimi ustanovljene „vodíla za organiške naprave v kronovinah austrijanskega cesarstva“, ker s temi vodíli so bile osnovine čerte djanskega ravnanja po kazenski postavi določene. Vsled teh vodíl ima v kazenskih zadevah, ki imajo pred zborne sodnije (Collegialgerichte — Landes- und

Kreisgerichte) priti, zatožba veljati, zatoženemu se ima zagovornik postaviti in končna obravnava ima ustna ali z besedo biti.

V obče (sploh) se je obderžalo v novi napravi več važnih vodíl tistega reda kazenske pravde, ki je bil s cesarskim patentom od 17. januarja 1850 vpeljan, zraven pa so se dodali zaukazi, ki so primerjeni stopnji omike vsih narodov našega obširnega cesarstva, kterega glavne pravila so: varnost in enakost pravic vsacega pred postavo, in varnost družbinskega reda. — Vredba zatožbe in zagovarjanja kakor tudi neposredna končna obravnava niso sicer nova naprava v dednih deželah austrijanskega cesarstva, kar hočemo naj poprej s kratkim zgodovinskim ozirom dokazati, in potem o svojem predmetu dalje govoriti.

V starih postavah mnogoverstnih dednih dežel auštrijanskih, posebno v Austrii nad in pod Anižo, na Štajarskem, Krajnskem, Koroškem in Tiroljskem je bilo že bistvo tožbine kazenske obravnave: zatožbe namreč, zagovora in ustne končne obravnave pred vsimi razsojevajočimi sodnijami vpeljano. Tako je postava Maksimilijana I. [1]) za Tiroljsko in nadvojvodstvo austrijansko nad Anižo [2]) določila sostavljanje sodništva iz 12 sodnikov (v Austrii pod Anižo naj manj iz 6 sodnikov), pred kterimi se je imel zatoženec vselej zaslišati; ukazana pa je bila tudi bramba zatoženca po zagovorniku skozi celi čas kazenske pravde.

Ti zaukazi se nahajajo skor z istimi besedami v postavi za vojvodstvo krajnsko in pridružene gospodstva [3]) in s posebno skerbljivostjo in natančnostjo tudi v postavi za Štajarsko [4]) in v mnozih poznejih. Te podlage nekdanje kazenske pravde so ob veljavo prišle še le pod vlado cesarice Marije Terezije, ker od 1. januarja 1770 je po tako imenovanem zakonu „Theresiana“ [5]) vpeljana bila perva občna austrijanska kazenska postava in s to je namesti mnogih poprej omenjenih postav zgol preiskavna obravnava postavno moč zadobila, ktera je v naši deželi blizo sto let navadna bila, v bistvenih stvaréh pa tudi v kazenske postave Jožefa II. v letu 1788, in Franca II. v letu 1803 vzeta bila. (Dalje sledí.)

[1]) Malefiz- und Halsgerichts-Ordnung Maximilians I. vom 30. November 1499 für Tirol. — [2]) Landesgerichts-Ordnung ddo. Gmunden 21. Aug. 1514. — [3]) Landesgerichts-Ordnung Ferdinands I. ddo. Wien 18. Febr. 1535 für das Herzogthum Krain und die angereiheten Herrschaften. — [4]) Landt- und Peindlich Gerichts-Ordnung des Fürstenthumbs Steyer Carl II. auffgericht, reformirt und gesetzt im J. 1574. — [5]) Constitutio criminalis Mariae Theresiae 31. decembris 1768.

Slovstvine rečí.

Od glagolov doveršivnih.

Spisal J. Navratil.

(Dalje.)

Le glejmo, kako imata lepo na več mestih Trubar pa Dalmatin prav po staroslovenski glagole nedoveršivne (na drugem mestu v ravno tistem pomenu — da bi tako ne! — pa spet doveršivne). Japel, ki je pisal najpozneje, ima največ doveršivnih. Tako pozabljamo, mislé po tuje ne pa po slovenski, ta razloček, to posebnost glagolov slovanskega čedalje bolj, ter mešamo doveršivne z nedoveršivnimi o enaki pomembi. Pisavci slovenski! roko na serce — pa odgovorite po pravíci: ne bi li bili pred nekoliko leti do malega vsi „wir bezeugen“, „wir ermahnen“, „ich beschwöre dich itd. na imenovanih mestih poslovenili: „popričamo“, „opomnimo“, „zakolnem te“ itd.?

Da je za hvaljeno rabo tudi slavni naš Miklosič, to pričata I. in II. zvezek berila slov. za vikši gimnazij. Le v pesmih (starih) se ni dalo vse do zobca popraviti.

Ker je pa hvaljena raba (kakor smo vidili) res tudi staroslovenska in ker v drugih jezikih narodov evropejskih, med kterimi Slovani živé, ni v obliki med glagoli doveršivnimi pa nedoveršivnimi nobenega razločka; zato moramo po pameti tudi soditi, da se niso mogli drugi Slovani te posebnosti od nobenega drugega naroda navaditi, da je tedaj edina raba njihova edino prava, izvirajoča iz natore glagolov jezika slovanskega. Prazna je tedaj misel, „da imajo morebiti oni prav, mi pa tudi“.

Kako pa, da bi se bila izvergla ravno ljuba slovenščina? Po moji misli tako-le: Slovenci smo se učili od nekdaj bolj kot drugi Slovani po nedomačem kopitu, vse po nemški, po laški, po latinski, po gerški . . ., samo po slovenski ne. Zato ni vedil izveršivši vse šole nobeden, kdor se ni učil slovnice slovenske iz lastnega nagiba samotež, nič od doveršivne pa nedoveršivne lastnosti glagola slovenskega. Pa če je kdo to tudi vedil, ni vedil zato še tega, kedaj je treba govoriti s to, kedaj pa z uno obliko. Iz perva je govoril ponevedoma prav, kakor se je naučil od matere, terde Slovenke. Ko je še le začenjal po nemški govoriti, ko je znal še bolje po slovenski kot po nemški, — ondaj je nakával celó nemščino na kopito slovensko: „hast du zwei Federn bei sich“ (pri sebi, — menda boljše seboj); „wir haben sich gefreut“ (veselili smo se); „sie sagen (pravijo), dass wird sterben“ (da bo umerl) itd.; učivši se pa v slovnici nemški, da je treba govoriti: „ich mich, du dich; ich mein, du dein“ itd., je mislil, da velja to tudi za jezik slovenski. Zato je govoril poslej: „(ali) imaš dve peresi pri tebi“; „jaz sem zgubil moj (namesto: svoj) klobuk“; „se pové, da umeri bo“, dass er sterben wird) itd. — Vendar ni mogel nikakor še govoriti: „jaz“ me „veselim“ ali „mi nas veselimo“ itd.; pa sčasoma se je nekteri privadil tudi temu *). Ker niso v nemščini itd. glagoli doveršivni pa nedoveršivni po podobi različni, zato je pozabljal čedalje bolj, kako se je naučil od matere, pa je začel mešati doveršivne z nedoveršivnimi, kakor mu je prihajalo na jezik. „Wenn er morgen kommt, so gib ihm das; —“ v tem stavku se veli „kommt“ — pride; slovnice slovenske neučeni Slovenec je menil toraj, da se pravi „kommen“ vselej „priti“, pa je začel govoriti: „der Bruder kommt so eben, brat že pride“ (nam.: „brat že gre“), kakor mu je govorila mati, pa nedavno tudi on, ki je pa zdaj revež prepregel ponevedoma). Taka se je godila Slovencu po šolah tudi z drugimi glagoli, postavimo: „wenn er bringt (bringen wird); wenn ich dir befehle, so . .; wenn er dich einladet, so . . .“ to se pravi v teh stavkih prav **) po slovenski: „ako prinese, ako ti zapovem, če te povabi . .“ Slovenec slovnice slovenske neučen, je začel toraj (ker se pravi v zgornjih in enakih pogojnih stavkih „bringt“ — prinese, „ich sage“ — povém, „er ladet ein“ — povabi), tudi v pravem sed. času govoriti: „ravno ti prinese (namesto nese) nov klobuk“, — „kaj povedo“ (namesto povedajo, pripovedujejo, pravijo)? — „povabim te na „ohcet“ (namesto: vabim te na svatbo) itd. Po različnih bukvah smo brali celó: „zakaj mi orodje popačiš?“ (namesto pačiš)? — „konji so prek grabna tri ure „skočili“ (namesto skakali); — „J. J. je začel to mesto obzidati (namesto obzidovati). „J. J. v poslednji volji „»poročí“, da . . . .“, namesto: „naporo-

*) Slišal sem na svoje ušesa, tako po slovenski govoriti; bral z lastnimi očmí tudi pismo tako, pa ne slovensko, ampak serbsko — jako učenega, pa po nemški izrejenega sina zdravega naroda serbskega. Tako navadna nedomača misel na posled domačo zadušuje!

**) Zakaj? to bodemo slišali pozneje.

čuje, da ...“ Glejte tako nas moti tuji jezik, ako se nismo učili slovnice jezika maternega! Glejte kako mešamo! — Tukaj spominjam, da ne moremo po posameznih glagolih, ampak le po celih stavkih soditi: je li glagol doverš. na svojem mestu, ni li. Več od tega na posled. (Dalje sledí.)

Starozgodovinski ostanjki.

Za čast svoje domovine vneti slavni gosp. Dav. Terstenjak popisvaje rimsko cesto iz Akvileje (Ogleja) v Sisek opominja Nevioduna, kterega razvalín se mu tudi iz daljnih krajev ni tožilo ogledovat iti. Ker se mi je bila priložnost, okolico tega nekdaj rimskega mesta na drobno ogledati, naj kaj več povem o zgodovinskih ostanjkih Nevioduna, da bi se to, kar je še ostalo ne pogubilo, in da bi vsi, kterim okoljšine dopušajo, na te za zgodovino ljube naše domovine važne stvarí pazili, kakor vejo in znajo.

Če po sedanji véliki cesti potuješ iz Kerškega mesta proti Kerški vasi, stojiš, kadar čez polovíco Dernovske vasi priderdraš, na razvalinah Nevioduna. Veliko sto let je preteklo — kjer je mesto stalo, se sedaj prosto polje razširja — vendar vse še vničeno ni! Še se nahaja od cerkvice sv. Janeza Kerst. na Dernovem proti vasi „Brege“ imenovani na poprejšnem obrežju naše Save dovelj znamenj, ki nam očividno kažejo: tukaj je bilo mesto! Obilno obdelanega kamenja se tukaj izkopuje, — vidi se, kako da so hiše stale, — najde se veliko dnarjev, kteri imajo podobe in napise rimskih vladarjev; tudi parsteni in druge starinske rečí se dobé.

Čeravno zgodovinskega zagotovila nimam, se vendar le prederznem reči: Neviodun je bil berž ko ne s hitro silo pokončan, sicer bi bili prebivavci gotovino bolj odnesli, ne najdlo bi se še dan današnji toliko starega dnarja. Ob časih Konštantinov je moglo mesto še mogočno biti — iz te dôbe se naj več dnarjev narajma. Da se je pa mesto Neviodun zvalo, sklepam iz mnogih napisov na starinskih kamnih tega kraja.

Pri Malnicah, vasí na desni strani Kerke, blizo Kerške vasí, bi se vsak slovensk zgodovinar imel oglasiti. Več kamnov se je tukaj že izkopalo in razprodalo, in tudi velike opeke starih časov so bile tù najdene. Zato me misel navdaja, da je bila pri Malnicah kaka vas ob časih Rimljanov, ali saj pod prijetnim gričom kak grad neviodunskih bogatinov.

Pa ne samo na Dernovem in pri Malnicah, po vsi okolici se dokaj starinskega nahaja. Na priliko: na leskovški cerkvi na levi strani vrat se vidi kamen in napis, na desni strani zdolej je podoba nekega paganskega malika, in višej nad podobo kamen, na kterem so uime časa in menda tudi zidarji čerke popolnoma zbrisali. Snuška cerkev sv. Lucije ima pred vratmi kamen z lepim napisom; znotrajna zazidana stran kamna ima pa po zagotovilu tistih, kteri so pri sozidanji cerkve pričijoči bili, podobe dveh malikov, ali, kakor so mi kmetje rekli, „dveh svetnikov“. Na strani sv. Valentina pred cerkvijo je debel kamen, kterega dež jako umiva, čerke so zlo oglajene; samo — mislim da se ne motim — pervo versto I O M sem še prav bral.

Pri ogledovanju poslednjega kamna sem pričijoče može izpraševal: je li še vejo za kak enak kamen? Eden mi beseduje: To je gotovo kamen od „ajdovske deklice“ prinešen. V raški fari je nekdo pri izdeljevanju svojega poda tak kamen v podlago porabil, pa novi pod je vedno škripal, dokler ni kamna izlekel in ga v šumo zapeljal. Bil je tudi od „ajdovske deklice“ prinešen; persti, kamor ga je prijela, se še prav dobro poznajo! Tako je pravlica — se vé da prazna marnja. Ali ima ta kamen čerk? Na to ní znal nihče odgoveriti. Čas mi ni več pripušal v šumi kamna iskati.

Velkí oltar sv. Miklavža v vélikim Pudlogu ima za mizo kamen $3^1/_2$ čevlja dolg, 2 širok, na kterem, ker je gornji oltar na-nj postavljen, sem od zadej le sledeče brati zamogel:

I V
PR
A
GR
CO
ET.
PR
PA

Brez posebnega iskanja sem imenovane spominke zasledil; gotovo jih je pa še veliko skritih; bilo bi tedaj pač dobro vsakí vekši kamen bolj natanko pogledati, posebno kadar se vidi, da ni v domačem kraji izkopan.

Na Dernovem bo v kratkem stara cerkvica poderta, da se bo nova napravila; potrebno bi bilo pri poderanju kakega umetnega človeka, da bi dragi spominki se ne pogubili.

Pr. Remic.

Slavensko slovstvo.

Koledarček slovenski za leto 1855. Na svetlo dal dr. Bleiweis.

Naznanjati imamo, da je „koledarček slovenski“ za prihodnje leto gotov in sicer v lepoznanskem delu za celo pôlo pomnožen, namreč tako, da pratiko, kot doklado koledarčka, smo natisniti dali le na eno pôlo in tako pridobili za lepoznanski del celo pôlo.

Letošnji naš „koledarček“ nadaljuje zbirko (galerijo) slavnih Slovencov in k podobam Valvazorja, Vodnika, Miklosiča, ki sta jih prinesla dva prednja tečaja, donaša letošnji del podobi slavnih mož: barona Žiga Zois-a in Stanko Vraza z življenjopisama. Nadjamo se, da smo rodoljubom ustregli, da sta prišla sedaj ta dva moža na versto v „koledarčku“, ki si je svojo nalogo osnoval biti „Plutarček slovenski“ in se po tem posebnem namenu ločiti od vsih druzih koledarjev.

Razun omenjenih življenjopisov, spisanih od gosp. Davorina Terstenjaka in izdajatelja „koledarčka“, je obsežek njegov še sledeči:

Dorota. Narodna igra iz Hane na Marskem. Slavnoznani gosp. dr. J. A. Frankl je izdajatelju koledarčka prijazno izročil to zanimivo igro v českem jeziku, ktero, z dostavkom narodnega „napeva“, poslovenjeno objavljamo Slovencom.

Trikratno srečanje. Povedka domača, ki jo je spisal gosp. Ivan Kuk.

Potovanje po okrajnah slovenskega naroda. Narodopis, spisal gosp. Peter Kozler.

Kočevarji. Narodopis, spisal Istinič. Pridjana je pesmica v izvirnem kočevskem jeziku, — menda perva natisnjena kočevska pesem.

Za tem sledí „venec dobrovoljnih, izvirnih in poslovenjenih pesmic“, ki so ga spletli gospodje Dragotin Dežman, Znojemski, J. Stefan, Cegnar in Svetec.

Konec „koledarčku“ pa stavlja „torbica národnih pregovorov“, ki jih je po Istrii nabral gosp. Jak. Volčič, in kteri še nikoli nikjer natisnjeni niso bili.

To je obsežek letošnjega „koledarčka“. Skušali smo nabrati blaga, zanimivega po zapopadku, in mičnega po krasni besedi, v kteri so sostavki pisani, — ali smo namen dosegli, gré sodba častitim bravcem, ne nam. Pisatelji, ki so nam pripomogli delo doveršiti, so slavnoznane imena. Da je natis iz tiskarnice Blaznikove tako krasen in ličen v vsem, kakor vsak naj lepši „almanah“, to pa že smemo reči vsacemu, ki poprejšne „koledarčke“ ima.

Dobiva se tudi letošnji mehko in terdo vezan z zlatim obrezkom, uni po 24 kr., ta po 32 kr. v Ljubljani v bukvotiskarnici gosp. Blaznika, po vsih druzih mestih pa pri bukvarjih, ki jih bomo drugopot na znanje dali.

Novičar iz austrianskih krajev.

Iz Gorice 11. nov. A. M. Naš gimnazij je dobil novega začasnega vodja, tudi „Novícam“ znanega, visokoučenega gospoda Vaclava Jožefa Mencel-na kteri sluje tudi posebno zavolj izverstne znanosti mnogih jezikov. Zvun nemškega namreč, latinskega in gerškega, kterega učenje si je letos priderżal, ume tudi laški, francoski, angleški (vse tri je tudi učil), češki in slovenski jezik. Poprejšni gosp. vodja je v Terst prestavljen. V kratkem bomo zamogli, nadjam se, kaj razveselivnega naznanjati.

Iz Ptuja na Štaj. * Ni davnej, kar je v neko gostivnico blizo Ptuja prišel neki ptujec, rekoč, da je zdravitelj in da zna s skrivnimi zdravili odpraviti vsaktero bolezen. Kerčmarica, že dolgo časa bolna in sama doma, mu verjame, in ker ji obeta, da za 100 fl. tudi njo hipoma ozdravi, jo pripravi, da mu dá bankovec za 100 fl. Berž začne slepar nektere sleparije ž njo uganjati in se v tem zmuza iz izbe, da prekanjena kerčmarica ni imela ne duha ne sluha po njem. Ondašnji žandarji so zvedili, da je oni slepar tisti dan v okolici ptujski več ljudí na enaki način goljufal, in ponoči z nalašč najetim vozom v Varaždin pobegnil.

Iz Št. Jerneja na Dolenskem 12. nov. Starši, ne pušajte majhnih otrok k ognju! Pretekli teden smo v Š. Jernejski fari dvoje otrok, enega fantiča okoli 5 let in eno deklice okoli 6 let staro zakopali. Na paši sta se bila od zakurjenega ognja užgala in čez ene dní v neznano velicih bolečinah žalostno smert storila.

J. O. Lepstanski.

Iz Ljubljane. Kmetijska družba je prejela unidan od gosp. dr. Ad. Schmidl-a iz Dunaja njegovo naj novejšo knjigo, v kteri popisuje krajnske luknje in jame v Postojni, Jami, Planini in Ložu, ki jih je preiskavati začel leta 1850. Obširno to delo, ozaljšano z ličnimi podobami imenovanih jam, je zares zanimivo in hvale vredno. Dunajska cesarska akademija znanstev ga je dala na svoje stroške na svitlo pod naslovom: „Die Grotten und Höhlen von Adelsberg, Lueg, Planina und Laas“ von Dr. Ad. Schmidl. Mit einem Heft Tafeln in Folio. — Za tergovce in obertnike, in za vse, ki si želijo potrebno znanstvo štacunarskega in sploh kupčijskega blaga z ozirom na austrijansko in nemško colnino pridobiti, je prišla v Ljubljani od gosp. dr. H. Costa v nemškem jeziku knjiga na svetlo pod naslovom: „Leitfaden zur Waarenkunde mit Rücksicht auf den Zolltarif Oesterreichs und des Zollvereines“. Enoglasno je pohvalilo to knjižico že mnogo časnikov, ki jo priporočajo, da ob kratkem vse razjasnuje, česar je mlademu in staremu tergovcu vediti treba. — Ker ravno od tergovstva govorimo, moramo omeniti, da tiste derhali, ki z dolgimi persti sega v ljubljanske štacune, se še zmiraj ne manjka; ni davnej, ko je nekemu štacunarju iz dobro zaperte štacune 200 fl. ukradenih bilo, in preteklo nedeljo na zvečer je neki tat spet v drugi štacuni že ključavnico polomil in bi si bil pot odperl v štacuno, ko bi ne bil gospodar še o pravem času zapazil nevarnosti. Ker ni moč, da bi c. k. policaji povsod bili, bi bilo, zlasti pozimi o dolzih nočéh, potreba, da bi si tergovci posebne štacunarske čuvaje napravili.

Novičar iz mnogih krajev.

Po razpisu c. k. ministerstva so priklade za deželne potrebe in za potrebe zemljišne odveze za prihodnje leto takole določene: v spodnji Austrii za Dunaj 15, za deželo 16, v zgornji Austrii 22, na Salcburškem in Štajarskem 18, na Koroškem $15\frac{1}{4}$, na Krajnskem $15\frac{3}{4}$, na Istrijanskem in Goriškem 15, na Tiroljskem $9\frac{1}{2}$, na Českem 13, na Marskem $11\frac{3}{4}$, Šlezkem 12, v izhodni Galicii 15, v zahodni 12, v Bukovini 15, v Dalmacii $9\frac{1}{4}$, na Ogerskem, Erdeljskem, Horvaškem, Slavonskem, v Vojvodini in temeškem Banatu 15, v Lombardíi $4\frac{1}{2}$, na Beneškem $5\frac{3}{4}$ krajcarjev od vsacega goldinarja naravnih davkov. — Kadar bojo v našem cesarstvu vse zdaj poterjene železnice dodelane, bo njih dolgost znesla 1240 nemških milj; dolgost že dodelanih znese 244, začetih 199 milj. — C. k. ministerstvo ponavlja ob času vojske veljavno prepoved, da noben časnik ne smé govoriti od cesarske armade, kje je in kam gré, naj bo v domačih ali ptujih deželah ali na morji. — Včeraj je bil c. k. dvorni kaplan, prof. dr. J. Schreiner za rektorja magnifika dunajskega vseučilišča v tem šolskem letu slovesno inštaliran. — Po pismu misionarja p. Gostner-a, ki je došlo 27. augusta v Brixen, se je strašen oblak utergal v Kartumu, ki bi bil mesto kmalí pokončal; več (ilovnatih) hiš se je poderlo in veliko ljudí konec vzelo; tudi misionarjem se je več staniš poderlo. Gosp. provikar dr. Knobleher izdeluje obširen popis obrežja bele reke, ki ga bo na Dunaj poslal. — V Atenah se je 28. p. m. kolera tako hudo začela, da blizo 13.000 ljudí — skor polovica stanovavcov — je pobegnilo iz njega. — Iz Sevastopolja še zmiraj nič posebnega novega. Angleški poslanec na Dunaji je prejel te dní od angleškega konsula iz Varne zagotovilo, da 4. dan t. m. je bil za občni napad terdnjave namenjen. Po pismu pa, ki ga je po „Terž. čas.“ pisal general Canrobert 6. dan t. m. iz Sevastopolja v Paríz, je rusovska armada 5. nov. z neizrečeno pogumnostjo napadla desno stran angleške armade, vendar se je mogla z zgubo 9000 mož povratiti; pa tudi zedinjena armada je veliko vojakov zgubila in med temi nek 3 angleške generale. Napad na terdnjavo ni tedaj še bil 4. nov. — Omer-pašu je došel iz Carigrada ukaz, da naj vso armado iz Valahije berž pošlje v Moldavo. — Na austrianski meji postavljena rusovska armada se je nazaj pomaknila unikraj reke Pilice. — Kraljica španjska je 8. dan t. m. deržavni zbor (Cortes) osebno začela. Vse tiho je bilo, ko je stopila v zbor; po dokončanem ogovoru na poslance pa je bila pozdravljana z iskrenimi klici: „živila! živila!“

Za pogorelce Podhoščane

je po prošnji v 86. listu „Novíc“ vred. dalje došlo:

Od gosp, J. O. Lep 2 fl.

Stan kursa na Dunaji 13. novembra 1854.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	$83\frac{3}{5}$ fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	$87\frac{1}{2}$ fl.
	$4\frac{1}{2}$ „	$72\frac{3}{4}$ „	Windišgrac. „ „ 20 „	$30\frac{5}{8}$ „
	4 „	$64\frac{3}{4}$ „	Waldštein. „ „ 20 „	$29\frac{3}{4}$ „
	3 „	$50\frac{1}{2}$ „	Keglevičeve „ „ 10 „	$10\frac{5}{8}$ „
	$2\frac{1}{2}$ „	$41\frac{1}{2}$ „	Cesarski cekini	5 fl. 48
Oblig. 5% od leta 1851 B		96 „	Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 41
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		75 „	Suverendor	16 fl. 45
Zajem od leta 1834 . . .		$224\frac{1}{2}$ „	Ruski imperial	9 fl. 58
„ „ 1839 . . .		134 „	Pruski Fridrihsdor . . .	10 fl. 20
„ z loterijo od leta 1854		$97\frac{3}{8}$ fl.	Angležki suverendor .	12 fl. 6
„ národni od leta 1854		$87\frac{1}{2}$ „	Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.	26 fl.

Loterijne srečke:

na Dunaju / v Gradcu } 4. novembra 1854: 30. 19. 16. 38. 53. / 61. 49. 78. 59. 53.

Prihodnje srečkanje bo na Dunaju in v Gradcu 18. novembra 1854.

V Terstu 11. novembra 1854: 35. 88. 47. 27. 58.

Prihodnje srečkanje v Terstu bo 25. novembra.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blaznik.*